

ТАҚРИЗИ

**роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Қурбонзода Афзуна Азим дар мавзӯи
“Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии
Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои
ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.8 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология;
ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ**

Мубрамии мавзӯи таҳқиқоти диссертационӣ. Тадқиқоти диссертационии Қурбонзода Афзуна Азим дар мавзӯи “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” мубрам ба ҳисоб рафта, барои илми ҳуқуқи ҷиноятӣ дар самти таъмини амнияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти ҳам назариявӣ ва амалиро доро мебошад. Мубрамияти мавзӯ бо он асоснок карда шудааст, ки дар марҳалаи кунунии рушди ҳар як давлат, мушкилии асосӣ ҳифзи амнияти милли мебошад, яъне, ҳифзи манфиатҳои ҳаётан муҳими инсон ва шаҳрванд, ҷомеа ва давлате, ки дар он рушди устувори ҷомеа, саривақт ошкор, пешгирӣ ва бартараф кардани таҳдидҳои воқеӣ ва эҳтимоли ба манфиатҳои милли таъмин карда мешаванд. Ҳифзи амнияти иқтисодӣ ва таъмини иқтисодии мудофиавӣ аз душманон (ҷинояткорон, таҳрибкунандагон) вазифаи асосии давлат мебошад. Таҳрибкорӣ ҳамчун ҷиноят алайҳи амнияти иқтисодӣ ва иқтисодии мудофиавии давлат, дар кишварҳои гуногун, бо мақсадҳои гуногун амалӣ карда мешавад, масалан: халалдор кардани амнияти иқтисодӣ ва мудофиаи давлат, амнияти умумии давлат, ноустувор кардани фаъолияти муътадили мақомоти давлатӣ ё вазъияти ҷамъиятию сиёсӣ, заиф кардани давлат, заиф кардани қудрат ё эҷоди дигар душворихо.

Таҳрибкорӣ (диверсия) – ин амалҳои қасдонаи вайронкоронае мебошад, ки зидди объектҳои (иншоотҳои) иқтисодӣ ё низомӣ (мудофиавӣ), инчунин амалҳои, ки барои ноустувор кардани идоракунии мақомоти давлатӣ ва мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар ақибгоҳи рақиб барои ноил шудан ба мақсадҳои муайян (аксаран сиёсӣ) ё суғурта кардани давлат дар умум равона шудаанд. Ташаккул ва инкишофи минбаъдаи (аз нуқтаи назари объективӣ ва субъективӣ ҷиноят) мафҳуми таҳрибкорӣ дар қонуни нави ИҶШС «Дар бораи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои давлатӣ» соли 1958, сипас дар Кодекси ҷиноятӣ ИҶШС соли 1960 ва Кодекси ҷиноятӣ РСФСР Тоҷикистон соли 1961 инъикос ёфт. Тарафи объективӣ таҳрибкорӣ амалҳои навро аз қабилӣ

несткунии оммавии одамон, расонидани зарари ҷисмонӣ ё дигар зарар ба саломати онҳо, захролудкунии оммавӣ ё паҳншавии эпидемия ва эпизоотикаро фаро гирифт. Дар баробари ин, ҳадафи таҳрибкорӣ дар ин санадҳо махсус мушаххас карда шуд, яъне он ҳамчун суштшавии давлати шӯравӣ муайян гардид.

КҶ ҚТ соли 1998 дар м. 309 мафҳуми таҳрибкориро дар таҳрири нав бо каме тағйирот пешниҳод намуд, ҳоло мақсади таҳрибкорӣ ноустувор сохтани амнияти иқтисодӣ ва иқтисодии мудофиавии Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф гаштааст, на ин ки заиф кардани давлат. Тарзу усули содир намудани ҷиноят ҳамчун тарқиш, сӯхтор ё дигар кирдорҳое, ки барои нобуд ё вайрон кардани корхонаю иншоот, роҳ ва воситаҳои нақлиёт, воситаҳои алоқа, объектҳои таъминоти зиндагии аҳоли муайян гардиданд.

Солҳои ахир, чи тавре ки муаллиф диссертатсия нишон додааст, динамикаи таҳрибкорӣ рӯ ба афзоиш дорад ва дар баъзе ҳолатҳо он ҳамчун терроризм бандубаст карда мешавад, ки аз нигоҳи илми ҳуқуқи ҷиноятӣ баҳснок мебошад. Дар асоси маълумоти Вазорати корҳои дохилии ҚТ, дар соли 2010 – 1 ҳолат, соли 2011 – 6 ҳолат, 2012 – 2 ҳолат, 2013-2015 – 1 ҳолати, 2016 – 4 ҳолат, 2017- 6 ҳолат, 2018 – 1 ҳолати содиршавии ҷинояти таҳрибкорӣ сабт гардидааст. Албатта маълумоти болозикр асоси воқеии содир шудани ҷинояти таҳрибкориро нишон намедихад, зеро дар амалия дар бештар маврид он (таҳрибкорӣ) ҳамчун терроризм бандубаст мегардад. Сабаби чунин бандубаст дар монандии ин тарқиҳо ва рақобати меъёрҳо байни моддаҳои 179 ва 309 КҶ ҚТ мебошад. Аз ин рӯ, таҳияи илмии мавзӯи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ, ҳамчун яке аз ҷиноятҳое, ки ба муқобили асосҳои сохти конститутсионӣ ва амнияти давлатӣ равона гардидааст, саривақтӣ ва мубрам мебошад. Таҳрибкорӣ ба асосҳои сохти конститутсионӣ ва амнияти ҚТ таъсири манфӣ расонида, баъзан сабаби афзоиши дигар ҷиноятҳо, аз ҷумла экстримизм ва терроризм мегардад.

Вазъи имрӯзаи ҷинояткорӣ ва натиҷаҳои таҳлили қонунгузориҳои ҷиноятии миллий дар соҳаи мубориза бо ҷиноятҳо алайҳи асосҳои сохти конститутсионӣ ва амнияти давлатӣ, махсусан ҷинояти таҳрибкорӣ, нишон медиҳанд, ки зарурати таҳқиқоти илмии амиқ ва муназзами соҳавии ҳуқуқи ҷиноятӣ ба миён омадааст. Таҷрибаи амалии татбиқи меъёрҳои ҷиноятӣ собит месозад, ки ниёз ба таҳияи илман асосноки шаклҳои гуногуни зухури таҳрибкорӣ, тақмили низоми мафҳумҳои ҳуқуқӣ ва муайянсозии самтҳои афзалиятноки рушди минбаъдаи қонунгузорӣ дар ин самт афзудааст. Дар шароити таҳдидҳои нави ҷаҳонӣ, тағйироти иҷтимоию сиёсӣ ва хусусиятҳои миллии таъмини амнияти давлатӣ, тақмили меъёрҳои ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ ва

мутобиқсозии онҳо ба воқеиятҳои муосир аҳамияти ҳаётан муҳим пайдо кардааст.

Диспозитсияи м. 309 КҶ ҚТ дар қисмати риояи қоидаҳои техникаи қонунгузорӣ, криминализатсияи кирдорҳои алоҳидаи тарафи объективии таҳрибкорӣ ва ҳамоҳангсозии таркибҳои ҷиноятҳои монанд вазифаи пешгирикунандаи қонуни ҷиноятиро сад дар сад иҷро карда наметавонанд. Такмили қонунгузории ҷиноятӣ ҚТ ва таҷрибаи татбиқи он шояд роҳи ягонаи ҳалли воқеии мушкилоти мубориза бар зидди таҳрибкорӣ бошад. ва маҳз дар тадқиқоти диссертатсионии худ А.А. Қурбонова тавонистааст, ки мавзӯи “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон”-ро дар сатҳи зарурӣ тадқиқ намуда, барои мукаммал намудани КҶ ҚТ дар асми ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ ақидаҳои бунёдӣ ва асоснокро пешниҳод кунад.

Қурбонзода Афзуна Азим соли 2012 ба факултети педагогии Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров дохил гардида, соли 2016 онро аз рӯи ихтисоси «психология» хатм намудааст. Ҳамзамон, номбурда соли 2016 ба шӯбаи магистратураи Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон дохил гардида, соли 2018 онро бо дараҷаи магистри ҳуқуқ аз рӯи ихтисоси “ҳуқуқи иқтисодӣ” хатм намудааст.

Аз 09-уми октябри соли 2019 ба ҳайси унвонҷӯи шӯбаи ҳуқуқи давлатии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳовадинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон аз рӯи ихтисосҳои ҳимояшаванда ба тариқи шартномавӣ қабул гардидааст (фармоиши директори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳовадинови АМИТ аз 09-уми октябри соли 2019, таҳти №225).

Ҳамчунин мавсуф соли 2016 ба шӯбаи рӯзонаи магистратураи Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси ҳуқуқи иқтисодӣ дохил шуда, онро соли 2018 хатм намуда, соҳиби дараҷаи магистри ҳуқуқ гардидааст. Баъди хатми донишгоҳ аз соли таҳсили 2016 то ҳол ба сифати ассистент, муаллими калони кафедраи педагогика ва психология, аз соли 2021 иҷрокунандаи вазифаи мудири кафедраи педагогика ва психология, аз соли 2022 декани факултети педагогика ва психологияи Донишқадаи омӯзгории Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент фаъолият дорад.

Кори диссертатсионии Қурбонзода Афзуна Азим аз муқаддима, 3 боб 9 зербоб, хулоса ва руйхати адабиётҳои истифодашуда иборат мебошад

Дар муқаддима мубрамии мавзуи таҳқиқи диссертатсионӣ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида, объект ва мавзуи

таҳқиқ, ҳадаф ва вазифаҳои он он, асосҳои назарӣ ва методологӣ, навгониҳои илмӣ, аҳамияти назарӣ ва амалӣ муайян карда шудааст.

Боби якуми диссертатсия танзими ҳуқуқи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ: таҳлили таърихӣ ва муқоисавӣ-ҳуқуқӣ ном дошта, дар он масъалаҳои таърихи ташаккул ва рушди ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ дар қаламрави Тоҷикистони таърихӣ ва таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мутобиқи қонунгузории ҷиноятии давлатҳои узви Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил таҳлил ва хулосабарорӣ карда шудаанд.

Дар боби дуввуми диссертатсия, ки тавсифи ҳуқуқи ҷиноятии унсурҳои таркбии ҷинояти таҳрибкорӣ ном дорад, фарогири масъалаҳои таҳлили ҳуқуқӣ-ҷиноятии объекти ҷинояти таҳрибкорӣ, таҳлили ҳуқуқӣ-ҷиноятии тарафи объективии субъективии таҳрибкорӣ мебошад.

Боби сеюми рисола ба масъалаҳои тафовути ҷинояти таҳрибкорӣ аз терроризм ва дурнамои рушди қонунгузории ҷиноятӣ вобаста ба ҷинояти таҳрибкорӣ бахшида шуда, дар он масъалаҳои таҳлили ҳуқуқӣ-ҷиноятии тафовути ҷинояти таҳрибкорӣ аз терроризм ва дурнамои рушди қонунгузории ҷиноятӣ вобаста ба ҷинояти таҳрибкорӣ

Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқи илмӣ ҷамъбаст гардидаанд. Феҳристи адабиёт мутобиқ ба мавзӯи матраҳшуда буда, истинодҳои барои тақвияти пешниҳоди илмӣ мувофиқ ба матлаб истифода шудаанд.

Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ-методӣ ва таҳлилий мустаҳкам карда шудаанд. Муҳтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмии нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конференсияҳои сатҳи гуногун инъикос ёфтаанд.

Таҳлили диссертатсия, ақидаҳо, нуктаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, проблемаҳои қонунгузорӣ ва амалӣ, ки аз тарафи муаллиф пешкаш шудаанд, муайян намудани мавқеи мустақили хеш, асосноккунии нуктаҳои илмӣ ва хулосаҳо бо истифода аз доираи кофӣи маводи илмӣ ва таҷрибаи амалӣ аз он дарак медиҳад, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона навишта шудааст.

Хулоса, диссертатсияи Курбонзода Афзуна Азим дар мавзӯи “Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҳрибкорӣ мувофиқи қонуни ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2021, №3) ҷавобгӯ буда, ҷиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва

криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ барои Ҳимоя пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ:

Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент,

сардори раёсати илм ва инноватсияи

Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва

соҳибқорӣ Тоҷикистон

Кудратов Н.А.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 734055, кӯчаи Фирравӣ 29/1. х. 15 .

Тел.: (+992) 935960001. E-mail: kudratov.nek@gmail.com

“ 01 ” 10 2025

Имзои Кудратов Н.А.-ро тасдиқ менамоем.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва

соҳибқорӣ Тоҷикистон

Чӯраев Ш.Н.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, 734055, кӯчаи Борбад 48/5 . Тел.:

(+992 37) 234-88-02. E-mail: dsx_ips@mail.ru

“ 01 ” 10 2025